

ANNIE OOSTERBROEK-
DUTSCHEN

De Hulzenhof

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

De zomer zindert met fel zonlicht en windstille hitte over het land.

Het voorjaar is koud en schraal geweest, pas in mei kwamen de regens, mild en gestadig en werd het elke dag een beetje warmer. De boeren slaakten een zucht van verlichting, toen het gras, dat er verdord en geel had uitgezien, de grond uit 'broesde'; de hannekemaaiers uit Holland kwamen en legden het met hun blinkende zeisen plat. Toen kwam het keren, daarna het opperen en nu is het zo ver dat de volgetaste wagens af- en aanrijden.

De vrouw die van het dorp huiswaarts keert, wijkt zo nu en dan naar de berm om zo'n wagen de ruimte te geven, er wordt een groet geroepen, ze steekt haar hand op en groet terug, haar stem verhelend om boven het gebolder uit te komen. Ze vindt het niet erg dat ze even in de berm moet staan, dan kan ze rusten, ze is moe en heeft last van de warmte. Ze veegt met de zakdoek die ze uit de 'naoszak' haalt haar voorhoofd en haar hals af. Door de warmte is alles plakkerig en opgezet.

Toen ze zich vanmorgen aankleedde wilde ze eerst – in plaats van de kap – de muts

opzetten, maar dat heeft ze toch niet gedurfd. Gekkenwerk achteraf bezien, ze krijgt hoofdpijn van het ding, dat door de zon verwarmd, om haar hoofd geklemd lijkt te zitten. Niemand zou het haar kwalijk nemen als ze zonder kap op stap was gegaan, het zou hun misschien niet eens opvallen, verdiept als ze waren in de vragen, waar ze deze middag naartoe moest en nu, nu ze op de terugweg is, waar ze is gewéést.

Het zal gauw genoeg bekend zijn, er is altijd wel iemand die haar bij de dokter naar binnen heeft zien gaan en dan wordt het rap doorverteld.

‘Dina Alving was bij de dokter. Zou ze wat mankeren?’ Of: ‘Dina van Lammert was bij de dokter, misschien is het nu zo ver.’

En een ander zal zeggen: ‘Ben je niet goed wijs? Daar hoeft een mens toch niet voor naar de dókter? Dat is ja een gezonde ziekte.’

Ook zullen ze het vreemd vinden dat ze de dokter niet heeft laten kómen: ‘De Alvings hebben geld zat, waarom moest Dina naar hem toe?’

In ieder geval geeft ze weer aanleiding tot kletsen, maar dat is al zo vaak gebeurd. Eerst toen uitkwam dat ze zwanger was en Bertus, de

vader van haar kind, de benen had genomen. Daarna toen de kleine Hanna geboren was en iedereen medelijden had met het kleine wicht, dat met moeders achternaam door het leven moest. Want wie trouwde er een ongehuwde moeder?

Hillechien Alving, die nu haar schoonzuster is geworden, stond er even beroerd voor als zij, want Bertus had het ook met haar aangelegd. Hillechien had hij het eerst, hij hoopte door haar vader op een klein eigen spul te worden gezet, dat was altijd beter dan boerenknecht blijven, want dat was Bertus. Maar Hendrik Jan – Hillechiens vader – die niet zo op Bertus gesteld was omdat hij bekend stond als een vechtersbaas en vrouwengek, die het bij geen boer lang uithield, had Hillechien en Bertus de belofte afgedwongen, dat ze elkaar een jaar niet zouden zien. Bertus had bovendien beloofd, dat hij zou bewijzen Hillechien waard te zijn zodat Hendrik Jan aan het eind van het jaar met een gerust hart zijn toestemming voor hun huwelijk zou kunnen geven.

En toen hoorde Bertus van Dina Hulzen, enig kind van een rijke boer. Haar vader hoefde dus niet voor vier kinderen te zorgen, zoals Hendrik Jan, daarom ging Bertus zijn geluk

proberen bij Dina. En met mooie praatjes had hij ook van haar alles gedaan gekregen wat hij wilde.

Hillechien hoorde van zijn omgang met Dina en ondanks de belofte aan haar vader Bertus een jaar lang niet te zien, riep zij hem in een heimelijke ontmoeting ter verantwoording. Bertus wist haar echter van zijn trouw te overtuigen, ze hield nog steeds van hem... en weer was ze voor hem bezwiken.

Toen bleek, dat zowel Hillechien als Dina zwanger van hem was, heeft Bertus de benen genomen.

Hillechien trouwde – nog voor de geboorte van haar kind – met Hilbert, Dina veel later met Lammert. Maar daar is veel aan voorafgegaan.

Laat op een avond was Lammert – lang niet nuchter – bij haar gekomen en had gevraagd of het waar was dat de nieuwe knecht niet beviel. Moeder had al in bed gelegen en Dina was zo blij geweest dat ze aanloop kreeg, dat ze Lammert had uitgenodigd binnen te komen; omdat hij geen koffie wilde had ze hem een borrel geschonken.

En toen had hij haar ten huwelijk gevraagd. Ze had hem afgewezen, kwaad en diep

gekwetst! Ze was ervan overtuigd dat hij in de herberg gewed had met zijn kornuiten, dat wanneer hij haar zou vragen met hem te trouwen hij grif het jawoord zou krijgen. Hij had ontkend dat het om een weddenschap ging en ze had begrepen dat het hem ernst was. Hij wilde werkelijk met haar trouwen... nee, niet met haar, maar met haar hoeve!

Lammerts neef Hilbert, uit Amerika teruggekomen en bij zijn Otien (grootmoeder) ingetrokken, had de hoeve, het erfgoed van de Alvings, in bezit gekregen. Egbert, Hilberts vader, had niet alleen afstand gedaan van zijn erfdeel, maar Hilbert nog geholpen met geld ook. Hilbert had meer land gekocht, vooral heigrond om te ontginnen, hij deed bijna al zijn schapen weg en werkte veel met kunstmest. Het ging hem voor de wind, evenals een andere neef van Lammert, Klaas, een zoon van tante Koba; die woonde ook op een kapitaal spul, net als tante Koba en oom Klaas zelf trouwens. Zij waren ook in Amerika geweest en hadden toen de stee van oom Klaas' vader geërfd, omdat de oudste zoon en zijn vrouw kinderloos waren gestorven.

Lammert had niets anders in het vooruitzicht gehad dan bij zijn vader in te trekken en

tot diens dood ondergeschikt te blijven. Dat zinde Lammert die erg hoogmoedig, eierzuchtig en jaloers was, niet; hij wilde ook boer worden op een groot spul en eigen baas wezen, zijn neven gelijk worden.

Ze had hem volkomen doorzien op dat moment en ze was vreselijk kwaad geworden.

Maar toen ze wat gekalmeerd was, had er zich een gesprek tussen hen ontsponnen waarin ze hem had opgebiecht hoe troosteloos en eentonig haar leven was geworden na haar misstap. Altijd verwijten van haar ouders; nadat haar vader aan een ongeneeslijke ziekte was gestorven, van haar moeder alleen. Soms werd ze er bijna gek van om altijd maar weer te moeten aanhoren dat ze dankbaar moest zijn dat ze niet met haar kind uit huis gezet was. Vriendinnen had ze niet meer, niemand wilde iets met haar te maken hebben. Buren hielpen in tijd van nood alleen uit plichtsbesef, hartelijkheid was er niet meer bij.

Maar diep in haar hart had ze de moed niet opgegeven, dat er eens iemand zou komen die van haar zou gaan houden en dan het kind op de koop toe nemen. Hij hoefde niet knap te wezen, als zijn innerlijk maar in orde was. En hier zat nu Lammert, wel knap, maar innerlijk

niet de moeite waard. En dat zei ze hem.

Als een geslagen hond was hij toen opgestaan en langs haar heen gelopen naar de deur.

Zij had als vastgenageld op haar stoel gezeten – heel lang – en ze had een vaag medelijden met hem gevoeld. Was iemand die zo bezeten was van geld en aanzien dat hij genegen was een vrouw te trouwen waar hij niet van hield, geen beklagenswaardig schepsel?

Later had ze bedacht, dat Lammert in ieder geval met een éérlijk voorstel was gekomen; hij had niet – zoals Bertus – gezegd dat hij van haar hield en haar dus geen rad voor ogen gedraaid. Lammert wilde een hoeve, zij graag een man en een vader voor haar kind, was ze geen grote dwaas geweest hem weg te sturen? Nooit zou er weer een kans komen als deze en ze had hem voorbij laten gaan. Ze was gek geweest om hem af te wijzen. Iemand naast haar op de hoeve om orde op zaken te stellen. Geen gezeur meer met knechten, die deden alsof ze de baas waren. Moeder zou waarschijnlijk omdraaien als een blad aan de boom als ze Lammert Alving tot schoonzoon kreeg. En zijzelf zou een getrouwde vrouw zijn, haar kind zou een vader hebben en niet meer met de vinger worden nagewezen.

Belachelijk was het natuurlijk wel, dat zo gauw ze vrouw Alving werd er door de dorpe-lingen nergens meer over gepraat zou worden; ze zou weer meetellen!

Haar moeder was uit bed gekomen en tegen haar tekeergegaan. Wat moest die vent, wat had ze uitgevoerd? Ze had hatelijke dingen gezegd zoals altijd, had zelfs gevraagd of ze nog een kind wilde. Toen was Dina kwaad geworden en fel was ze haar moeder tegemoet gekomen. Nog nooit had ze zo terug durven kijken, maar ze was het zo zat, ze was er zo moe van, zo doodmoe.

Ze waren nog een poosje doorgedaan en toen werd er ineens weer geklopt en Lammerts stem klonk: ‘Dina, Dina, ben je daar?’

Ze was zo geschrokken, dat het leek of haar hart een ogenblik stilstond. Daar wás de kans die ze dacht nooit meer te zullen krijgen, de kans, die ze zou grijpen.

Maar voor ze een stap kon verzetten was haar moeder als een furie naar de deur gevlogen, had die opengerukt en Lammert vastgegrepen. Verwijten en scheldwoorden schreeuwde ze in zijn gezicht: dacht hij soms, dat haar dochter nu voor iedereen te krijgen was?

Ze was erheen gerend en had haar moeder

weggeduwd en toen stonden ze tegenover elkaar. Zij trillend over haar hele lichaam en hij leunend tegen de deurpost om steun te vinden, want hij had, nadat hij haar verliet, nog meer gedronken, dat had ze aan zijn ogen gezien. Ze had zich verontschuldigd voor wat haar moeder hem had verweten; en ook voor wat zij zelf – eerder op de avond – had gezegd.

‘Ik kom nog wel eens, maar dan vroeger,’ had hij geantwoord met dubbelslaande tong en een dronkemanslachje op zijn gezicht.

Die nacht had ze niet kunnen slapen en met open ogen in het donker liggen staren. Ze had zichzelf geminacht omdat ze toch blij was geweest, toen ze hem tegen haar verwachting in, weer had horen roepen. En opnieuw horen vragen of ze genegen was de koop te sluiten. Hoe kon ze zo dwaas zijn geloof te hechten aan de praatjes van iemand die beschonken was?

‘Ik kom nog wel eens terug.’

Die nacht had ze zeker geweten dat hij nooit terug zou komen.

Zélf was hij ook niet gekomen, maar de dag daarop was Hendrik Jan Alving, Lammerts vader, het erf op komen rijden. Net als toen Lammert voor de tweede keer kwam, had ze